

beneficio injuriam accipit: ferat æquo animo, gratias agat Deo et tollat crucem suam. Alius nemini obesse et multis prodesse studet, tamen ei magnam bonorum partem fures diripiunt: ferat æquo animo et tollat crucem suam. Alii vel uxor, vel filii moriuntur, vel ipse in carcerem truditur et in exilium mittitur, opibus spoliatur: ferat æquo animo et tollat crucem suam. Sed multi sunt, qui crucem, quam ipsi sibi imponunt, etiamsi gravissima sit, libenter ferunt: at eam crucem, quam Dominus eis imponit, tolerare non possunt. Jejunant, vigilant, orant, eleemosynas largiuntur. At si morbo aliquo afflicti incipiant, ferre non possunt, indignantur, conqueruntur. Quidam interdum se etiam verberibus cadunt et ab aliis nec verbum unum asperius pati possunt. Et quid hoc, nisi genus quoddam extreme dementiæ est? Teipsum convenio. Quid? Cum ægrotas, et pharmacum sumendum est, sumisne quantum tibi, an quantum medico tuo videretur? Certe non quantum tibi sed quantum medico videtur. Tu enim, etiamsi artem medendi didicisses, tamen vel nimio desiderio sanitatis nimium pharmaci sumeres, vel nimio tui amore nimis parum acciperes. Medicus vero pro sua prudentia ad ægritudinem tuam pharmacum suum accommodabit. Sic etiam in crucem pro animæ salute diligenda sæpe homines vel ni-

mia severitate vel nimia indulgentia peccant. Deus vero, qui intime nos et naturam nostram, morbos nostros et vires nostras cognoscit, quique incredibili quodam ac vere paterno amore nos diligit, eam nobis crucem imponit, quæ nostris humeris convenit, neque Tentari nos sinit, supra id, quod possumus, quin etiam facit cum tentatione preventum, ut possimus sustinere. Id igitur libentissime omnes toleremus, quod Deo, ac patri, et medico animorum nostrorum videbitur, sive ægritudines, sive bonorum direptiones, sive liberorum amissionem, sive convilla et injurias proximorum, sive quidvis aliud pati necesse sit. Id enim nos ignorare non expedit neminem prorsus sine cruce ad cælum pervenire posse. Deus enim quos diligit, corripit: castigat autem omnem filium, quem recipit. Atque adeo hoc verum est, auditores, ut etiam Filium suum illum naturalem atque unigenitum, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, castigare voluerit. Quia vero is carnem non habebat in qua pati posset, Verbum caro factum est et habitavit in nobis. Illud etiam pro comperto habeamus, quanto crucem majorem feremus, tanto ladiorem et commodiorem viam nos ad cælum atque beatitudinem habere, ad quam nos perducatur, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO XXXVI.

IN DIE PENTECOSTES

DE

MISSIONE ET PERSONA SPIRITUS SANCTI

SYNOPSIS

Capitata benevolentia in principio statim proponitur, quidnam præsentis concione sit dicendum. Spiritum sanctum Patris et Filii nexum esse subtili discursu declaratur. Enim a Patre et Filio mitti probatur; ejusque divinitas ab impia hæresi Arii et Eunomii multis sacrorum Scripturarum auctoritatibus vindicatur; ubi missionem non superioris solum, sed æqualis esse ostenditur. Triplex ut producendi, sic mittendi ratio in divinis dilucide asseritur, et quæ ex illis Spiritus sanctus mittatur, contra Macdonianos Spiritum sanctum inter creaturas collocantes, disputatur. Quid in divinis sit, personam aliquam mitti, diserte declaratur. Tot modis Spiritum sanctum hominibus inspirari quod dona ipsius sunt, probatur. Hæreticorum argumento contra Spiritum sanctum diluuntur, et ii suo quasi gladio jugulantur. Multis denique exemplis ex Hæreticorum tum veterum fæce propositis, patefit, quantopere illi semper Scripturas corrumpendo ad sua dogmata flectere studuerint.

In parte posteriore speciatim agitur de missione Spiritus sancti in Pentecoste facta, et cur in forma ignis, linguarum et sonitus apparuerit, causæ assignantur. Quam sint necessaria verbi Dei præconi sapientia, charitas et donum orationis; et quibus gratia miraculorum sit necessaria, docetur. Quæ deinde scientia apostoli præditi fuerint, et an rerum naturalium cognitionem habuerint, disceptatur. Quo modo

et quanto temporis spatio iidem donum linguarum sint adepti, et quæ miraculorum gratia donati, narratur. Charitatis insuper, quæ inflammati fuerant, mirandi effectus in medium adducuntur. Charitatis perfectæ duo signa traduntur, et ob eorumdem negligentiam nostri sæculi mores graviter tazantur. Tandem quomodo charitas ipsius signis sit ostendenda, conclusionis loco docetur.

Cælestium munerum magnitudo, et divinum beneficiorum præstantia tanta est, auditores optimi, ut vires humanæ mentis exsuperet, et omnium mortalium intelligentiam vincat: nec immerito ita divina providentia, sapientiæque constituit, ut quod assequi præ rerum mole ratio nostra non poterat, id fides religioque conciperet: et naturæ mortalis imbecillitatem firma constansque fidei persuasio susceperet. Pente costen hodie agimus, et sancti Spiritus in terras adventum, et divini constantiam fidemque promissi, ac mysterium maximum more instituteque majorum hodie veneramur ac colimus. De quo quidem mysterio tam abditò et recondito, ut nostrorum animorum effugiat aciem et in tam frequenti ac erudita concione, qualem hic hodierna die conspicio, mihi verba facturo, idem ille sacer Spiritus, qui et oratorum solvit et linguas infantium disertas reddit, pectori animique meo illapsus eam ad dicendum facultatem et copiam tribuit, qua ipsius incomprehensam, inexplicabilemque naturam, deinde gloriosum adventum, singularia munera, incredibilem vim poten-

tiam, majestatem, non dico pro dignitate demonstrare (sicut enim ne celestibus quidem æternisque illis mentibus licet) sed quoad et mortalium ingenii tenuitas et definiti temporis brevis patitur, aliquo modo quasi valeam attingere. Postremo docere quibus potissimum rationibus tam dignum sanctumque hospitem accipere et nobiscum refinere possimus.

Quid igitur Spiritus sanctus, nisi admirabilis et indissolubilis quidam Patris ac Filii nexus, inexplicabilisque communio? Cum enim tam Pater, quam Filius Spiritus sit et sanctus, ut ex nomine, quod utrique convenit, utriusque communio significetur, amborum donum Spiritus sanctus aptissime nominatur: et quod communiter vocantur et singuli, hoc proprie appellari oportuit eum, qui non alter est eorum sed in quo utriusque communitas reperitur. Itaque nec Patris est solius nec Filii, sed amborum, ut communem, quo sese mutuo amant, amorem et charitatem ostendat. Atque hic admirabilis in illa beatissima Trinitate complexus non genitus, sed genitoris, genitique suavitas, totam hanc rerum universitatem a se productam ingenti munificentia et bonitate perfundens, atque conservans Patri et Filio, ex quibus tamquam ex uno principio et unica spiratione procedit *hypostasis*, et æqualis vita natura vivens, et viventium origo ac parens, Deus ex Deo, et homines deos efficiens, vis præpotens et infirmorum robur ac firmitas semper proficiens, complens omnia, tempore, specie, atque habitu cogens, libere agens, solutus ac liber, segregatus ab omni materia et concrecione mortali: Spiritus sanctus, non spiritus ventorum, non angelicus, non corporeus, non æreus, sed Spiritus opifex, Spiritus Deus, Spiritus tertia sempiterna Trinitatis hypostasis, constanti fide et integra religione a nobis creditur, asseritur, colitur, adoratur.

Jam vero ut ad missionem ipsam Spiritus Paracleti, qui magis ad celebritatem hodiernam pertinet, veniamus, res est ejusmodi, quam modo aspiciamus, ut non minus attentionem vestram, quam nostram diligentiam requiratur. Duo siquidem nobis in hac missione consideranda sunt: unde videlicet et quo Spiritus sanctus mittatur. Omne enim, quod mittitur, ab aliquo et ad aliquem mittitur, ac Spiritus sanctus a Patre quidem et Filio missus est. Sic enim legimus: *Cum venerit ille Spiritus veritatis, quem mittit Pater*

in nomine meo. Et rursus: Si non abiero Paracletus non veniet ad vos. Si autem abiero, mittam eum ad vos. Itaque Dominus utrumque disertis verbis affirmavit. Et Pater, inquit, mittet, et ego mittam.

Verum non facile est explicare, quomodo una divina persona ab alia mitti possit. Hinc enim potissimum, ut B. Augustinus libro altero de Trinitate refert, occasionem acceperunt Ariani blasphemias suas in Spiritum sanctum evomendi. Cum enim ex divinis voluminibus cognoscerent, Spiritum sanctum a Patre et Filio mitti, et rursus viderent, semper eum, qui mittitur, minorem atque inferiorem eo, qui mittit (servi enim a dominis et milites ab imperatoribus mitti solent) ad id insaniam prolapsi sunt, ut dicerent, Spiritum sanctum nec vere Deum, nec Patri et Filio æqualem; sed rem creatam, Patrique ac Filii administram esse: quamquam primus, qui bellum tam nefarium contra Spiritum sanctum movit (si magno Basilio credimus) impius Enochius fuerit, sed plena sunt volumina Prophetarum, pleni codices Evangeliorum, plena Apostolorum monumenta, plena scripta et lucubrationes sanctissimorum atque eruditissimorum testimonis. Passim in divinis litteris Spiritus sancti majestas ac divinitas asseritur et prædicatur. Quid? Esse ubique, cujus est, nisi Dei? At Psalmographus ait: *Quo iho a Spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam?* Omnia replere, cujus est, nisi Dei? At Sapiens ait: *Spiritus Domini replevit orbem terrarum. Omnia cognoscere, cujus est, nisi Dei? At Apostolus ait: Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Operari omnia, et divina charismata elargiri, cujus est, nisi Dei? At idem Apostolus ait: Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. Creare et celos ipsos stabilire, cujus est, nisi Dei? At regius Propheta ait: *Emitte Spiritum tuum, et creabuntur, et renovabis faciem terræ.* Et rursus: *Verbo Domini cali firmati sunt, et Spiritus oris ejus omnis virtus eorum. Habere templum, cui, quæso, convenit, nisi Deo? At de Spiritu sancto Apostolus ait: An nescitis, quia membra vestra templum sunt Spiritus sancti? Glorificate ergo, inquit, et portate Deum in corpore vestro. Atque hoc Augustini, aut si mavultis, beati Pauli argumentum est. Quis præterea ille est, qui per Prophetas loqui consuevit? Nonne Deus? Sic enim legis: *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visita-***

*vit, et fecit redemptionem plebis suæ: et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui: sicut locutus est per os sanctorum, quia sæculo sunt Prophetarum ejus. At ego, inquit, magnus Athanasius, Apostolum Petrum audio dicentem Deum istum, qui per prophetas locutus est, Spiritum sanctum esse. Non enim, inquit, humana voluntate allata est aliquando propheta: sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Postremo, ut eum argumento invictissimo Basili Magni disputationi finem imponamus, nonne clarissimis atque apertissimis verbis princeps apostolorum Petrus Spiritum sanctum Deum esse docuit, cum in Actis apostolicis ait: *Anania, cur tentavit Satanas cor tuum mentiri te Spiritu sancto? Non es, inquit, mentitus hominibus, sed Deo. Quid clarius? quid apertius? quid evidenti? Cum, inquit, mentitus sis Spiritu sancto, non es mentitus hominibus, sed Deo. Habemus igitur mitti quidem Spiritum sanctum a Patre et Filio: sed non propterea minorem aut alterius naturæ a Patre et Filio.**

At numquid non illud est verum inferiores et minores a superioribus et majoribus mitti? Duobus modis, audiores, alicui convenit mittere, imperando et producendo. Nam et milites mitti ad bellum ab imperatoribus dicimus: et rursus flores et fructus ab arboribus, et radios ac splendorem a rebus per lucidis emitti affirmamus. Ac illa quidem prior missio; quæ nascitur ab imperio, militantem superioriorem et missum inferiorem requirit. Sed ea in Deo locum habere non potest, ubi non solum est æqualis, sed una atque eadem trium personarum natura, potentia, sapientia, bonitas atque majestas. Missio vero posterior, quæ non imperio, sed productione continetur, mittentem et missum omnino æquales postulat. Nec enim flores vilioris naturæ, quam ipsæ arbores sunt. Et hæc est missio, quam divinis personis, Filio videlicet et Spiritu sancto, ut ex divinis litteris didicimus, attribuimus. Hinc enim Dominus quoddam loco ait: *Ego ex Deo processi, et veni: non enim a meipso veni, sed ille me misit. Quid est, A me ipso non veni, sed ille me misit?* id est, quod paulo ante dicebat, *Ego ex Deo processi*, hoc est, non a me esse, et naturam habeo, sed ex Patre quasi gemem ex planta, et tanquam ex luce splendor natus sum.

Verum illud, auditores, prætermittendum non est, Deum sicut tribus modis produci,

ita etiam tribus modis ac rationibus mittere: id quod ignoratum Macedonianis gravissimè errandi et hæresim perniciosissimam condendi occasionem dedit. Ac ut rem totam sub aspectum subjiciamus, Macedoniani putabant duobus modis domtaxat a Deo aliquid produci posse, creatione videlicet et generatione. Ac Angelos quidem et res creatas creatione: solum autem Verbum generatione productum esse. Ac proinde Deum Verbi quidem patrem, rerum autem cæterarum opifcem et creatorum dici debere: ex quo etiam illud asserebant, Verbum, eo quod vere Filius ac vere germen esset Patris omnino *homoion* et æquales esse Patri, in quo ab Arianis ad Catholicos deficiebant: res vero cæteras, quod non genitæ ex Deo, sed ex nihilo effectæ ac procreatæ essent, alterius penitus naturæ atque substantiæ, et longe Deo inferiores existere. Verum qui de Verbo Dei, et rebus creatis recte sentiebant ac loquebantur, de Spiritu sancto tamen omnino impia ac blasphemata proferebant. Cum enim jam sibi persuasissent, id, quod non *gignitur*, neque est a se, omnino creati: et rursus intelligerent, Spiritum sanctum non *gigni* a Patre, neque Filium in sacris litteris appellari (est enim vere Dei Verbum unigenitum, neque plures Filios, quam unum Deus habere potuit) dualitatem pro trinitate impie ac nefarie excogitaverunt, et Spiritum sanctum a Patre et Filio separantes, eum in serie rerum creaturarum collocaerunt: inde videlicet semi-Ariani, ac Spiritus sancti hostes, optimo jure appellati sunt. At vero Christi sponsa ac mater nostra Ecclesia Catholica, quæ et sponsi secretorum conscia est, et filios suos in tantis rebus errare non patitur, sicut non dualitatem, sed trinitatem in Deo agnoscit: sic etiam non duobus, sed tribus modis eum operari, ac producere constituit, nempe generatione, spiratione, creatione. Generatione Filium, spiratione Spiritum, creatione res cæteras. Nec enim minus est efficax ac fecundus amor in Deo, quam cognitio: quamquam id intelligere Macedoniani non potuerunt. Quare sicut intelligendo, ac seipsum quasi speculum quoddam intuendo, Deus Pater, imaginem sui ipsius, nempe Verbum, gignit, sic etiam infinito amore se Pater ac Filius diligendo Spiritum sanctum, non duobus sed unica spiratione produciunt. Et quemadmodum Pater, cum Filium generat, non aliam quam suam ipsius naturam et potentiam et sapien-

tiam et bonitatem cum eo communicat: sic etiam Pater et Filius, cum flammam illam divini amoris spirant non aliam, quam suam ipsorum naturam, potentiam, sapientiam, bonitatem cum Spiritu sancto communicant. Spiritus igitur sanctus a Patre et Filio, non creatione ut angeli; neque generatione, ut Verbum; sed spiratione procedit: ac proinde mittitur non tamquam servus a domino, sed tamquam spiritus ab eo, cujus est spiritus: quæ missio non imperium sed productionem designat.

Itaque paucis multa complectar, Deus Pater a nemine mitti potest ac in sacris litteris venisse reperitur, missus fuisse (ut D. Augustinus libro altero de Trinitate monet) non reperitur: quia neminem habet, a quo procedat. Filius a solo Patre mitti potest, quia a solo Patre procedit: Spiritus sanctus a Patre et Filio: quia a Patre Filioque procedit. Angeli vero tamquam servi a Patre, et Filio et Spiritu sancto mittuntur: quia a Patre et Filio et Spiritu sancto non generatione aut spiratione, sed affectione et creatione procedunt. Hactenus igitur unde Spiritus sanctus mittatur vidimus: nunc quoniam mittatur breviter videamus. Hæc enim duo in missione Spiritus sancti explicanda proponimus.

Quoniam igitur missus Spiritus sanctus est? Divinæ personæ, auditores, ut brevi oratione rem totam absolvam, ad ea loca mitti aut venire dicuntur in quibus aliqua nova ratione et modo esse aut habitare incipiunt. Deus enim cum semper ubique sit præsens, et cœlum et terram præsentia sua ac maiestate compleat, nullo modo potest ad aliquem locum venire vel mitti in quo antequam venire, vel mitti diceretur, non esset. Ad eum igitur locum venit, vel mitti potest Deus, in quo est quidem sed non eo modo est, quo cum venerit vel missus fuerit, erit. Ad exempla veniamus. Dei Filius una cum Patre et Spiritu sancto semper in orbe terrarum fuit: *In mundo erat*, ait Evangelista Joannes, *et mundus cum non cognovit*. At Dei Filius certo quodam modo, nempe carne humana vestitus, non semper fuit in mundo. Quare tunc missus est, tunc *In propria venit*, tunc exivit a Patre, et venit in mundum, cum *Verbum caro factum est*, visum in terris, et cum hominibus conversatum est. Hinc videlicet Apostolus Paulus cum ad Galatas scribens, ac de Filii Dei adventu verba faciens dixisset: *At ubi venit plenitudo temporis*

misit Deus Filium suum, continuo subiicit et ait: *Factum ex muliere, factum sub lege: ut intelligeremus, fieri ex muliere esse mitti*. Idque B. Augustinus libro altero de Trinitate sapienter admonuit. Ad eundem igitur modum nihil est aliud Spiritum sanctum mitti ad homines, quam in eis nova ratio et modo inhabitare, atque esse incipere.

Quænam est ista nova ratio, iste novus modus? Non unus aut simplex; sed varius ac multiplex modus est. Tot enim modis Spiritus sanctus hominibus inspiratur, quod ipsius Spiritus sancti virtutes ac dona enumerantur. Erat aliquis Ethnicus vel Hæreticus, convertitur ad veram fidem ad eum Spiritus sanctus missus est. Antea siquidem non in eo habitabat Spiritus sanctus per fidem et charitatem nunc habitat in eo per fidem et charitatem. Erat aliquis in Ecclesia fide integra, sed corruptis moribus, fide Catholicus, sed moribus Ethnicus, avarus, impurus, superbus; convertitur ad Deum, penitentia sacramento purgatur, ad eum Spiritus sanctus est missus. Antea siquidem non habitabat Spiritus sanctus in eo per gratiam, per castitatem, per humilitatem: nunc in eo istis omnibus modis incipit habitare. Quocirca virtutes istæ nos tam virtutes, quam Spiritus in sacris litteris appellantur. *Requiescet*, inquit Isaias, *super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis et replebit eum spiritus timoris Domini*. Et Apostolus Paulus: *Divisiones*, inquit, *gratiarum sunt idem autem spiritus*, hoc est: Non omnes eandem gratiam habent, sed alius gratiam sanitatum, alius donum linguarum, alius donum fidei, alius donum sapientiæ: omnes tamen eundem spiritum inhabitantem habent qui et eorum donorum est auctor et per ea dona in singulis operatur. Ecce igitur quid sit missio Spiritus sancti.

Sed Hæreticorum imperitiam vel improbitatem potius considerate. Nihil eorum, quæ diximus, eos movet: vel enim ea loca Scripturarum, quæ nos adduximus, non legerunt, vel si legerunt non intellexerunt. Sed quo quædam testimonia (ut ex magno Athanasio, magnoque Basilio, nec non ex B. Ambrosio cognosci potest) invenerunt, in quorum altero varie exultarent, in altero trepidarent. Ac pro se quidem illud ex Amos Propheta afferbant: *Ecce ego formans tonitruum, et creans spiritum*. Quid apertius, inquit? An non hic clarissimis verbis cre-

ari Spiritus sanctus dictus est? sed quid, obsecro, virum hoc argumentum habet? Quis nescit spiritum in Scripturis modo flatum ventorum, modo animam, modo mentem, atque intelligentiam dici? Quod vero Amos Propheta non de Spiritu sancto; sed de spiritu ventorum loquatur, vel ex præcedentibus verbis intelligi potest: *Ego*, inquit, *formans tonitruum et creans spiritum*. Quid habet commune Spiritus sancti productio cum formatione tonitruum? Nonne credibilius est multo, post tonitruum creationem de ventorum creatione Prophetam esse locutum? Itaque Hebræi codices non spiritum, sed ventum in illo ipso loco habent.

Audite vero quid contra se in sanctis litteris invenerunt, cum evangelium B. Joannis Ariani quidam legerunt, et ad eum locum pervenissent, ubi Dominus ait: *Spiritus est Deus, et eos qui eum adorant, in spiritu et veritate oportet adorare*. Quid hoc est, inquit: *Spiritus est Deus*? Ergone tam aperte Evangelista scripsit: *Spiritus est Deus*? Potuitne hoc apertius dicere? *Spiritus*, inquit, *est Deus*. Et tamen nos dicimus: *Spiritus non est Deus*. Quid agemus? quo nos vertemus? Quid consilii capiemus? adfuit continuo spiritus mendax, et eis pro tempore utilissimum, ut putabant, contra Spiritum veritatis consilium inspiravit. Itaque aiunt, locus iste explicari non potest: sed numquid deliri aut abradi non potest? Certe potest, atque in momento, (ut B. Ambrosius lib. iii. de Spiritu sancto auctor est) tria illa verba, *Spiritus est Deus*, non amplius in codicibus Arianorum apparuerunt. Ita argumenta refellere Hæretici didicerunt. Verum plus eis illa litura, quam littera illa nocuit. Antea siquidem dicere potuissent, non tam verbis illis affirmari Spiritum sanctum esse Deum quam Deum Patrem non corpus sed spiritum esse. At vero nunc sibi ipsis omnem defensionis viam atque aditum præcluserunt. Vel enim de Patre ea verba dicta esse volunt, vel de Spiritu: Si de Patre cur ea sustulerunt? Num etiam hoc dicere audebunt Deum Patrem corpus non spiritum esse? Si vero de Spiritu, ergo Spiritum sanctum ab ipso Domino Deum esse appellatum, sua illa litura confitentur. Intelligitisne quantus sit furor, quanta rabies hæreticorum? Stomachantur cum Christo quod aliud loquatur, quam ipsi vellent: maleantque textum Evangelii, quam suas perversas opiniones mutare. Sic etiam hodie indignantur B. Jacobo Lutherani, quod

tam aperte fidem sine operibus mortuam esse pronuntiet: nec minus offendantur, quod in libris Macchabeorum suffragia et oblationes pro defunctis laudari intelligunt. Irascuntur Domino Zwingliani et Calvinistæ, quod cum ipsi dicunt, Eucharistia non est corpus Domini, Dominus tam aperte dicat: *Hoc est corpus meum*. Et si possent, quam libenter putatis illum locum delerent vel depravarent, vel suum illud (*significat*) pro nostro (*est*) in Evangelium intruderent, quandoquidem eorum stultissimus quidam Carolstadius dicere ausus est cœnam dominicam illis verbis constare; *Accipite et manducate*. Quod vero sequitur: *Hoc est corpus meum*, ad propositum non facere. O linguam præcedendam.

Date mihi veniam, auditores, ut quia hæc oratio mea devoluta est, adhuc pauca quedam de hoc eodem argumento dicam, ut intelligatis non solos Arianos Scripturarum loca depravare consuevisse sed commune facinus hostium Christi, Judæorum et Hæreticorum esse, ut hinc Hæreticos a Catholicis internoscere facile possitis. Nonne sanctus Justianus fortissimus et clarissimus martyr in dialogo, quem habuit cum Tryphone, ipsa luce clarius ostendit: Hebræos non unam, sed multas sententias ex veteri instrumento sustulisse, ne convenire cum Evangelio viderentur? Nonne beatissimus Martyr Irenæus lib. i. in Valentinum, capite vigesimo nono, Marcionem ostendit omnia loca ex Evangeliiis, et epistolis Apostolicis abrasisse, quæ contra suam hæresim faciebant? Nonne etiam Tertulianus lib. quinto in Marcionem, spongiam Marcionis irridet, quæ licet multa in divinis litteris delevisset, multa tamen adhuc imprudens reliquerat, unde Marcionis opinio refelli posset? Nonne magnus ille Dionysius Corinthiis, ut est apud Eusebium lib. iv. historiarum Ecclesiasticarum: Quid mirum, inquit, si dominica verba sanctæ Scripturæ falsare conati sunt, qui vilia hæc quæ nos scripsimus, corruerunt? Nonne Cyrillus in utroque ad Successum epistola de Nestorianis conqueritur, quod epistolam magni Athanasii ad Epictetum scriptam ita corruerunt, aliis detractis, aliis suppositis, ut jam nihil aliud quam hæresim Nestorianam sonaret? Nonne etiam in sexta Synodo, Act. ix. ab ipsis Romanis pontificiis legis plane convicti sunt Hæretici Monothelitæ, multa loca, vel sustulisse vel corruptisse in libris auctororum Patrum, Athanasii, Amprosii et

que Chrysostomi? Sed inauditum facinus audite Apollinaristarum. Cum aliquando temporibus Damasi Papæ (ut Rufinus in Apologia pro libris Origenis refert) Catholici cum Apollinaristis disputarent, nostrique hoc est Catholici, pro se libellum quemdam magni Anastasii protulissent, eum librum Hæretici sibi ad breve tempus concedi postularunt: tum ex eo primum, quod pro ipsis non faciebat, deleverunt: deinde illud ipsum pessimo calidissimoque excogitato consilio rescriperunt, ut vera illa catholicaque sententia, non ab Athanasio posita: sed a nostris supposita, et liber corruptus non ab hæreticis sed Catholicis videretur. Quid, obsecro, magis impium, quid hæc improbitate improbius? Quid hæc vere satanica versutia callidius excogitari potest! O quale portentum! O quam horrendum monstrum est homo Hæreticus! O quam vere et sapienter magnus et apostolicus vir Polycarpus Marcioni occurrens ait: « Agnosce te primogenitum Sathanæ. » Quid de nostri temporis Hæreticis dicemus? Num meliores sunt, quam patres eorum? Num majorum suorum non expressam imaginem referunt! Quando de uno Luthero testantur ii, qui libros ejus diligentissime perlegerunt, in sola versione Testamenti novi amplius quam mille loca eum mutasse, præterquam quod integros libros de Scripturarum sanctorum Canone tot Conciliorum, tot Pontificum, tot Patrum, tanta totius Ecclesie consensione suscepto penitus rejecit. An non videtur vobis spongiam Marcionis mutuo accepisse? Neque una Evangelii versione vel potius eversione contentus fuit novus iste patriarcha Hæreticorum, sed sæpius cudit et recudit et semper aliud atque aliud Evangelium, ut verum esse probaret, quod alio quodam loco ait, nempe non esse tantum quatuor Evangelistas et quatuor Evangelia. Verum loquitur. Nam ipse plura quam septem brevi tempore edidit inter se maxime dissimilia Evangelia, et jam plenus est mundus Evangelistarum. Omitto de Calvinistis et recentioribus Hæreticis dicere. Nam nec ego finem ullum invenirem, et plerique vestrum de hisce rebus usque ad nauseam, vel per se legerunt vel ex aliis cognoverunt. Quæ cum ita sint, perspicuum est, id proprium esse Hæreticorum, ut non Scripturas divinas suæ fidei regulam, sed fidem suam Scripturarum divinarum regulam esse velint: nec tam ipsorum dogmata cum verbo Dei consentiant, quam ut verbum Dei cum ipsorum impiis

dogmatibus velit nolit consentiant, suis nefariis depravationibus, truncationibus et abractionibus faciant: tametsi nihil magis, quam purum et sincerum Dei verbum mendacissime et arrogantissime habere se jactent. Verum, ut B. Ambrosius ait: *Illorum stipendium est quod dum ipsi delent de Scripturis verba veritatis, delet eos veritas de libro summa et sempiterna felicitatis*. Sed jam, si placeat, paulisper quiescamus.

PARS POSTERIOR.

Emersisse jam e vadis ac scopulos prætervecta oratio nostra videtur. Quocirca mihi perjuvandum et perfacilis reliquus cursus ostenditur. Hactenus enim de ipsa missione Spiritus sancti in universum disserimus: nunc ad ipsam hodiernam missionem veniendum est et ad quem modum hodie Spiritus sanctus ad Apostolos venerit: et que munera secum attulerit, paucis explicandum.

Quomodo igitur tandem Spiritus sanctus a Patre et Filio missus advenit? quibus signis se prodidit? qua specie se ostendit? Novo nimirum et inusitato more. Non enim in columna nubis vel ignis quemadmodum Hebræos olim cum Ægyptiæ servitutis jugo ereptos duce Moyse interdiu noctaque proficiscentes deduceret: non in columbæ specie quæ super Christum, cum Jordanis aquis a Joanne perfusus ac delibutus esset, apparuit, ut divine gratiæ in eo omnem experiantiam designaret non in levi flatu, sive oris Spiritu, sicut paulo ante cum eosdem Apostolos Dominus a mortuis excitatus afflaverat, iisque in hominum animas jus omne potestatemque permiserat: non denique mortali aliquo aut psallente, sicut ad Eliæ eum vatem aut concionante, quemadmodum ad Cornelium Centurionem: neque in silentio, sicut ad Virginem Doiparam venit: sed cum in superiori parte domus Apostoli, ubi eos vel judicæ impietatis et crudelitatis furor ac rabies vel potius flagrans religionis ardor divinumque studium continebat, cuncti piis precationibus et supplicationibus toto pectore animoque incumbere, et promissum Numen efflagitarent ac expectarent. *Factus est repente de caelo sonus, tamquam adveniens spiritus vehementis: et replevit totam domum ubi erant sedentes et apparuerunt illis dispersitæ lingue tamquam ignis, seditque super singulos eorum.*

Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et ceperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Nova et insolita species, sed quæ tacitam vim numinis indicet: neque minus emolumentum, quam admirationis afferat et stuporis. Etenim sonum adventu suo Spiritus sanctus edit, ut adversarios superbosque perterreat atque percellat: linguas præfert, ut ignaros doceat atque instillet: ignem imitatur, in quo splendor et calor invenitur ut obscuro illustret et frigidus calefaciat et accendat: terret potentia, erudit sapientia, amore inflammat, ut unus atque idem spiritus (quia una est cum Patre Filioque substantia) non modo quod ipsi, verum etiam quod illorum personis tribuitur, præ se ferat, et quatuor illa munera largiatur. Quatuor enim dona sunt, auditores, quibus Apostoli potissimum indigebant, quæque in eos benignitate Spiritus sancti hodie collata fuerunt, sapientia, charitas, donum linguarum, gratia miraculorum. Quid enim eximius ille splendor ignis, nisi lucem sapientiæ? Quid ille ejusdem ignis calor, nisi fervorem charitatis? Quid ipse lingue nisi eloquentiam? Quid sonus vehemens, nisi tonitruum miraculorum per apostolos edendum significabant?

At vero his omnibus donis et charismatibus ad suum munus recte obeundum indiguisset Apostolos quis ignorat? Hodie siquidem Apostoli præcones evangelii, et forma atque exemplar Christianorum oratorum constituebantur. Existat autem concionator aliquis, qui non fulgeat luce sapientiæ, quid obsecro efficiet? Nonne cæcus cæcis ducatum præstabit, et tam ipse, quam ii, a quibus auditur in foveam cadent? Existat deinde alius, qui luceat quidem, sed non ardeat, sapiens sed improbus, nonne quantum sapientiæ et verbis ædificabit, tantum vitio et moribus destruet? Ut illud omittam, quod qui spiritum ad fervorem non accepit nunquam se periculum exponet, nunquam vitia reprehendere audebit, nunquam auditores suos accendet. Ignis enim et fervor charitatis, non eruditio et sapientiæ accendit. Porro existat tertius, qui Spiritum sapientiæ et charitatis accepit, sed lingua non valeat, neque oratione sensa animi sui exprimere possit, qui hæreat, balbutiat, tædium gignat, risum moveat, non illum gratam dicem voluptatis, qui leporem et gratiam dicentis consequitur; sed illum infaustum et ab oratoribus fugiendum, quem imperitia atque

infantia oratoris extorquet, quid obsecro, iste unquam persuadebit? Non igitur sine sapientiæ, charitatis et dono orationis aliquis unquam absolutus concionator erit. Nam gratia miraculorum non omnibus, sed iis duntaxat necessaria est, qui novam aliquam legem aut religionem persuadere conantur. Quemadmodum enim litteræ pontificiæ et regiæ diligenter obsignantur, et certis quibusdam signis appensis muniuntur, et si obsignatæ non essent, fidem non facerent: sic etiam fidei et religionis prædicatio obsignata esse debet sigillo prodigiorum. *Illi autem, inquit B. Marcus, profecti ubique prædicaverunt, Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis.* Quod si Germani, Bohemi, Angli, Galli intellexissent, nunquam novis illis prædicatoribus fidem adhibuissent. Nonne enim magna stultitia fuit, novas litteras tamquam a Deo recipere, quæ tamen consueti sigillo obsignatæ non essent? Præsertim cum adhuc exstarent veteres litteræ novis istis plane contrariæ, quas initio nascentis Ecclesie non nisi Dei sigillo diligenter perspecto receperant? Nam nos, auditores, signa et prodigia edere non debemus, quippe qui non fidem ac religionem novam prædicamus, sed in veteri fide ac religione homines continere studemus, neque litteras novas, sed veteres, et eas veteribus signis communitas vobis afferimus. Illorum esset miracula facere, qui nova et inaudita nostris auribus inferunt: quod tamen nec adhuc fecerunt, nec in omnem æternitatem facient. Nisi fortasse aliqua non vera, sed mendacia, et apparentia signa faciant, qualia futura Antichristi prodigia Apostolus docet. Nec enim sigillo suo litteras non suas Deus obsignare, aut testis falsitatis et mendaciorum esse potest. Sed a proposito non recedamus.

Hodie igitur chorus ille B. Apostolorum Spiritu sancto auctore, sapientiæ, charitatis, nec non dono linguarum et gratia miraculorum ornatus fuit. Ac ut de singulis istis præclaris muneribus paucissimis verbis disseramus, intelligere vultis, auditores, quam hodie sapientiæ apostoli a Spiritu sancto didicerunt? Earum rerum scientiam consecuti sunt ad quam mens humana suis ac propriis viribus pervenire non potest. *Confiteor tibi Pater* (Dominus ait), *quæ abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.* Itaque Apostoli scientiam salutis, cognitionem Trinitatis, incarnationis, sacra-

mentorum, fidei, spei et charitatis, ac cæterorum perfectissimam habuerunt. *Iustum deduxit Dominus per vias rectas*, ait Sapiens, et ostendit illi regnum Dei. Nam philosophos quidem Deus ad se deducebat, sed per vias quasdam obliquas ac longas: per ipsam videlicet rerum creaturarum cognitionem. Hinc nimirum Apostolus Paulus posteaquam de philosophis ait: *Quod notum est Dei manifestum est in illis, Deus enim in illis manifestavit*; et ne forte crederemus eos raptos fuisse in tertium cælum et ibi audivisse arcana verba, continuo subjecti, et ait: *Invisibilia enim ipsius per ea, quæ facta sunt, a creatura mundi intellecta conspiciuntur*. Itaque Doctores philosophorum cæli, et elementa fuerunt: *Celi enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus annuntiat firmamentum*. At Apostolos ipse Spiritus veritatis per vias rectas et breves deduxit cum eis ipse per se, non per cognitionem rerum creaturarum innotuit.

Rerum vero naturalium, non omnino constat, an Apostoli periti fuerint, ac non fuisse multo credibilis est. Non enim ad eorum institutum illa sapientia faciebat. Nec enim a Spiritu sancto docebantur, ut in aliquo gymnasio physicam vel metaphysicam profiterentur. Quo igitur hæc eorum institutio pertinebat? Quo? *Ad dandam scientiam salutis p'bi ejus, in remissionem peccatorum*. Apostoli dicebant; *Domine, nescimus, quo vadis: et quomodo possumus vram scire?* Hoc igitur Spiritus sanctus docuit, nempe finem et medium quo sit eundem et per quam viam sit eundem. Quocirca beatissimus doctor Augustinus, cum aliquando cum Felice quodam Manichæo disputaret, et a Felice audiret, propterea Manichæum Spiritum sanctum videri, quod docerit omnem veritatem, ac multa de fabrica mundi, de diebus ac noctibus, de cursu solis et lunæ in suis voluminibus reliquerit, respondet: Spiritum sanctum longe alias veritates docuisse: *nam christianos, inquit, facere volebat, non mathematicos*. Vos Manichæi cum Spiritum sanctum expectabatis, aliquem doctorem mathematicum expectabatis, sed toto cælo aberravistis. Nemini tamen dubium esse potest, si beatis Apostolis cum sapientibus mundi disputare necesse fuisset, quin eis Spiritus sanctus adfuisset et argumenta optima et responsiones verissimas subministrasset. Nam de B. Antonio, qui sapientia non humana, sed divina, et plane Apostolica præditus erat, magnus Athanasius scribit, ab eosum-

mos etiam Philosophos superatos et confutatos fuisse. Atque hæc quidem de sapientia.

Porro linguarum varietatem Apostoli a Spiritu sancto adepti sunt: sed non erant eæ linguæ poliores et ornatiores, quam aliorum hominum essent, græce loqui poterant, sed non copiosius quam Demosthenes: latine loqui poterant, sed non ornatius, quam Marcus Tullius. Media enim cum sine convenire debent. Qui erat, fidem ac legem Domini, non verborum apparatu, et copia, ac pondere et gravitate orationis; sed virtute spiritus, et signis ac prodigiis persuadere: ut ejus fidei ac legis homines quidem præcones et administri; Deus autem inspirator et doctor videretur. Itaque linguam Apostolorum non polite, sed ignita erant, ut jam in posterum homines ignei, linguis igneis, verba ignea et celestia loquerentur.

At quanto tempore divinam istam sapientiam et eloquentiam didicerunt? In momento, auditores. Admirabilis doctor Spiritus sanctus est; mox ut tetigerit mentem, docuit: solumque tetigisse docuisse est. Felix, qui ad ejus gymnasium potest admitti. Ac ut rem istam apposita similitudine illustremus, quantum inter scriptionem et impressionem interest, tantum mihi interesse videtur inter eum modum quo nos discimus et eum, ad quem Apostoli dederunt. Quid interest inter eos, qui calamo scribunt et eos, qui prelo in litteris imprimendis utuntur? Hoc interest, quod ii, qui manu et calamo scribunt, sensim procedunt, ac primam litteram unam, deinde aliam, syllabam unam, deinde aliam, dictionem unam, deinde aliam formant ac sæpe characteres inæquales, distorti, imperfecti, nec sine multis et magnis lituris fiunt. At hi, qui prelo utuntur, celerrime totum atque integrum folium characteribus repleat, nec prius litteram unam, quam aliam; sed omnes simul in tabellam imprimunt, notasque perfectas, directas, æquales, sine maculis et lituris informant. Pari ratione, auditores, nos cum philosophiam, cum eloquentiam, cum theologiam discimus, non prelo utimur; sed quasi calamo quodam in animis nostris scribimus. Atque ideo multis indigemus annis, hodie rem unam, cras alteram cognoscimus, et id non sine maculis et lituris. Nam cum una vera sententia multi errores falsaque opiniones se miscent. At in mentibus Apostolorum Spiritus sanctus quasi prelo quodam usus, incorruptam sapientiam, et eloquen-

tiam in momento, sine ullis erroribus inpressit. O admirabile! O plane divinum! O non imitabile magisterium S. Spiritus in puncto temporis doctores Theologos et summos oratores facit. *Beatus homo, quem tu erudieris, Domine*. Vere lingua tua calamus scribe velociter scribentis.

Sed quid jam de gratia miraculorum et charitate dicemus? Acceperunt illi quidem signorum edendorum eximiam potestatem, ut magna, ut mirabilia, ut stupenda efficerent. Nonne beatissimus princeps Apostolorum Petrus, ut de aliis taceamus, Ananiam et Sapphiram unico verbo tamquam fulmine quodam percussos, prostravit ac sustulit? Nonne rursus Tabitham eadem facilitate ab inferis revocavit: Nonne ad solam umbram ipsius omnia morborum genera curabantur? Nihilominus tamen, auditores, non semper ea potestate uti pro suo arbitrio poterant. Sed tunc solum, cum eos Spiritus sanctus, ipsorum inhabitator, admonebat. Itaque apostolus Paulus cum sæpius virgins caederetur, non ipse sua vulnera miraculo repente curabat: sed ea lavari et curari ab aliis sinebat. Cumque Timothæum suum gravi et diuturno laborare morbo non ignoraret, non ei dicebat, esto sanus, sed humana remedia cum adhibere volebat. *Noli, inquit, adhuc aquam bibere, utere modico vino propter stomachum et frequentes tuas infirmitates*.

At divina charitas illa est, auditores, quam hodie præ cæteris donis abundantissime Apostolica illa pectora receperunt. Et quidem charitatem filii erga patrem, sponsæ erga Spiritum sanctum, sponsi erga sapientiam increatam, patris ac matris erga omnes proximos Apostolica vox est: *Filii mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Et: si decem millia pædagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres: per Evangelium enim in Christo Jesu ego vos genui*. Ista præterea charitas ita corda eorum roboraverat, ita metum omnem expulerat, ut qui antea fores clauderant, jam ne ora quidem claudere dignarentur propter metum Judæorum. Nam sicut lateres, quia terre et lutei sunt, antequam coquantur, et molles, teneri, infirmi, nullum impetum sustinere levissimoque ictu frangi possunt: at postquam in fornace ad ignem admoti, ac diligenter excocti fuerint, ita duri ac firmi efficiuntur, ut ad eos frangendos ferrei mallei necessarii sint: ad eundem modum Apostoli carni, hoc est, lutea et mollia corda

ante gerebant, ut ad unius verbi sonitum frangi possent, sed posteaquam Spiritus sanctus in eorum pectoribus vehementius spirans, maximum ignem divinæ charitatis accendit, ita corda eorum obduravit, ita confirmata ac roborata sunt, ut qui ante ad unius ancillæ vocem formidabant, nunc inter magistratum ac tyrannorum minas, sævitiamque imperterriti, robur animi ac magnitudinem suam declararent. Qui etiam dum in custodias dantur, dum in vincula conjiciuntur, dum catenis onerantur, dum virgis cæduntur, dum exquisitis tormentorum generibus exerantur, tunc maxime gaudent, lætantur, exultant, quod digni divinitus habeantur, qui pro Christi nomine contumelias et pœnis afficiantur, et qui antea cum perjurio Christum se nosse negabant, nunc pro eo in suppliciis gloriantur et hoc divini Spiritus igne succensi parum ducunt esse, quod Christi causa patiantur, et qui verbi nuper terrebantur, nunc tormentis et cruciatibus confirmantur atque corroborantur, et Christum Dominum non solum verbis, sed etiam moribus et mortibus contententur et amoris magnitudine, contempta injuriarum multitudine et sanguinis profusione testantur.

Credero ergo, aut certe optare debeo, singulis, qui hic adsunt, datum esse Spiritum sapientiæ: Spiritum vero fervoris tributum nobis omnibus ita velim, auditores, ut maxime necessarium hoc potissimum tempore, esse non dubito. Multi sunt in hac urbe sapientes, multi eloquentes; sed haud scio, an itidem illo charitatis igne sint succensi. Certe signa Spiritus sancti non modo audistis; sed prope etiam oculis vestris, cum de Apostolis loqueremur, vidistis. *Charitas foras mittit timorem*. Ecce signum unum. Vera charitas in contumeliis et injuriis gloriatur, et semper parum judicat esse, quod patitur. Ecce alterum. Non addam plura, unusquisque in animum suum paulisper ingrediatur, et quasi manu quadam diligentis considerationis ignem istum exploret. Multi fortasse timeant, ne comburantur, qui glaciem potius, quam ignem inveniunt. Vidistine fratrem tuum aliquando peccantem? Vidi. Eumne fraterna admonitione corripuisti? Non. Quamobrem? Ne illi displicerem, metuebam. *At perfecta charitas foras mittit timorem*. Quam sæpe ad penitentiam et Eucharistiæ sacramenta accedis? Semel aut iterum in anno. Et quam sæpe comedis. Ter aut quater in die. Et

animus tuus non comedet, nisi bis in anno? Quid si octavo quoque die ad mensam Dominicam accederes? O, ne hypocrita dicar ab hominibus, pertimesco. Eia miser, *Perfecta charitas foras mittit timorem*. Quam sæpe ad choreas, ad ludos, ad convivia, ubi ebrietales, et comes ebrietatis luxuria regnat, ubi quodammodo certo scis, te in Deum tuum graviter peccatum: quoties, inquam, ad hæc invitatus non ivisti, et ejusmodi munera fortiter recusasti? Quod sciam, nunquam. Cur ita? Ne amicos meos offendam. Eia, cæce: ergo tu magis homines, quam Deum offendere reformidas? At *perfecta charitas foras mittit timorem*. Num ægros, inopes, afflictos invisere et consolari consuevisti? Non sane. Cur? Pudet me cum ejusmodi hominibus versari. *Perfecta charitas foras mittit timorem*.

Vera præterea charitas in contumeliis et injuriis gloriatur, omnemque crucem libenter perfert, quam Deus nobis imponit. Tu vexaris fortasse morbis, ille uxorem habet difficilem, iracundam, morosam: pro admonitione convitium, pro beneficio injuriam accipis: alii, vel uxor, vel liberi moriuntur, vel ipse in carcerem traditur: in exilium mittitur, opibus spoliatur: fertisne æquo animo? Agitis gratias Deo? Nihil minus. Ergo Spiritum ad fervorem, mihi credite, non accepistis. O quam rara est hæc avis in terris? Quam multos videmus hodie, qui crucem, quam sibi imponunt, libenter ferunt, eam vero crucem ferre non possunt quam eis Christus imponit. Jejuant, orant, vigilant, peregrinantur, elemosynasque largiuntur, et tamen si Domini imperio atque voluntate morbo aliquo gravius afflicentur, ferre non possunt, conqueruntur, indignantur. Nonnulli etiam verberibus se ipsos cædunt, qui ne verbum quidem unum ab aliis ferre poterunt. Quid? Nonne hoc genus quoddam extremæ dementiæ est? Te ipsum judicem hujus rei constituo. Cum

ægrotas, pharnacumne sumis quantum tibi videtur, an quantum medico tuo videtur? Certe non quantum tibi, sed quantum medico tuo videtur. Tu enim etiamsi artem medendi didicisses, vel nimio salutis desiderio nimium pharmaci sumeres, vel nimio tui amore nimis parum acciperes. At medicus tuus pro sua prudentia ad ægritudinem tuam pharnacum accommodabit. Sic etiam in cruce pro animæ salute diligenda sæpius homines, vel nimia severitate vel nimia indulgentia peccant? Deus vero, qui intime nos et naturam nostram, et morbos nostros et vires nostras, hoc est, figmentum nostrum agnoscit, eam semper crucem nobis imponit, quæ humeris nostris convenit: neque *Tentari* nos sinit *supra id quod* possumus: quin etiam facit *cum tentatione proventum, ut possimus sustinere*.

Quæ cum ita sint, auditores, tunc nos Spiritum sanctum accepisse monstrabimus, et eum nobis retinere poterimus, cum id omne libentissime perferemus, quod Deo, et patri et medico animorum nostrorum videbitur, Deus enim, quos diligit, corripit: *Castigat autem omnen filium, quem recipit*. Ac ut ille se patrem ostendit, cum corripit: ita nos filios esse, cum correptionem libenter suscipimus demonstramus. Atque id usque adeo verum est, auditores, Deum quos diligit corripere, et omnem filium, quem recipit, castigare, ut etiam filium illum naturalem atque unigenitum, *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus*, castigare voluerit. Quia vero is carnem, in qua pati possit, non habebat, *Verbum caro factum est et habitavit in nobis*. Illud postremo nunquam obliviscamur, auditores, quanto crucem graviolem et majorem propter Deum ferimus, tanto nos Deo gratiores et viciniore esse: viamque tanto latiore et commodiorem ad cælum, atque ad æternam felicitatem habere, ad quam nos perducatur, qui sine fine vivit et regnat. Amen.

CONCIO XXXVII.

DE DOMINICA SECUNDA POST PENTECOSTEN

QUE EST DOMINICA INFRA OCTAVAM

CORPORIS CHRISTI

DE VENERABILI SACRAMENTO EUCHARISTIE.

THEMA

Homo quidam fecit cenam magnam. *Luc. XIV, v. 16.*

SYNOPSIS

Prælibata SS. Eucharistia dignitate et præstantia, eam vere esse cenam magnam contra Hæreticos nostri temporis, defenditur: et veritas corporis Christi in eadem tribus potissimum argumentis astruitur. Quia illius institutio erat lex, erat testamentum, erat munus, quæ singula non admittunt figuratam locutionem. Eadem veritas SS. Patrum auctoritatibus in medium adductis, et firmis inde rationibus erutis, demonstratur. ut Irenæi, Hilarii, Cyrilli, Epiphani, Augustini. Quanto præterea cultu veteres patres SS. Eucharistiam sint prosecuti, in perceptione, adoratione invocatione, aspectu et sermone, ostenditur. Tandem per brevem enumerationem priorum argumento a minore ad majus veritas et præstantia Eucharistie probatur.

Parte secunda detegitur astutia Hæreticorum, testimonia Patrum, auctoritates novem Conciliorum, et miraculorum experientiam, de hac veritate SS. Eucharistie, evertere nitentium. Argumenta deinde a sanctitate Patrum Eucharistiam colentium afferuntur; et quo-

modo a miraculis argumentari liceat, ostenditur. Representatur actio Eucharistica, quasi in judicio extremo agatur, quid nos, quid Hæretici excusationis sint allaturi. Sumpta occasione ex Evangelii textu, superbia, avaritia, curiositas et libido, potissimæ hæresium causæ statuuntur: ubi etiam de avaris et ambitiosis jucunda canum venaticorum immiscetur similitudo. Insuper explicatur, quam multos sensualitas præcipitet, quam multos voluptas, et falsa libertas in hæresi detineat, qui omnes olim a cæna Agni excludentur probe illiusi. Exponitur quoque, quinam sint illi pauperes, cæci, debiles, claudi, cæna digni habiti. Tandem ad frequentem Eucharistie sumptionem, quæ vera ejus est veneratio, serio invitatur.

Multa, et varia sunt, auditores optimi, privilegia singularia, præclaraque ornamenta, quibus Ecclesia Catholica, mater nostra, se Dei munere condecoratam, et Judæorum synagogæ quasi testimonio quodam clarissimo atque illustrissimo antepositam merito jureque optimo gloriatur. Sed nihil est, in quo ita splendeant singulares honores Eccle-